

Założenia kontroli realizacji POP i PDK przeprowadzanych w gminach przez NIK

Najwyższa Izba Kontroli

Katowice, maj 2018 r.

01 Czy organy gminy mają wiedzę niezbędną do planowania działań naprawczych?

- Jakie były źródła informacji o jakości powietrza na terenie gminy (dane ze stacji WIOŚ, pomiary własne, inne)?
- Czy uzyskane dane były przedmiotem bieżącej analizy w urzędzie gminy?
- Jakimi informacjami gmina dysponuje na temat źródeł zanieczyszczeń powietrza (systemy ogrzewania, ruch pojazdów, emisja przemysłowa)?
- Czy gmina przeprowadziła inwentaryzację źródeł emisji powierzchniowej lub w inny sposób ustaliła dane w tym zakresie?

Czy w gminie opracowano dokumenty programowe wyznaczające zadania w celu poprawy jakości powietrza:

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA (art. 17 Poś)

- Czy uwzględnia problematykę ochrony powietrza?
- Czy określony w tym programie zakres (kierunek) działań jest spójny z zapisami POP?

ZAŁOŻENIA DO PLANU ZAOPATRZENIA W CIEPŁO, ENERGIĘ ELEKTRYCZNA I PALIWA GAZOWE (art. 19-20 Prawa energetycznego)

- Czy dokument ten uwzględnia realizację zadań mogących wpłynąć na poprawę jakości powietrza?
- jakiego rodzaju są to przedsięwzięcia?

03 Dokumenty programowe wyznaczające zadania w celu poprawy jakości powietrza, c.d.

- Jakie obowiązki, w tym zadania do wykonania przez gminę wskazano w **POP** uchwalonym przez sejmik województwa?
- Czy w **POP** wyznaczono obowiązek przygotowania **PROGRAMU OGRANICZANIA NISKIEJ EMISJI** i czy gmina taki dokument opracowała?
- Jeżeli gmina nie ma **PONE**, to na jakiej podstawie gmina realizuje zadania w zakresie ograniczenia emisji ze źródeł powierzchniowych, w tym przede wszystkim z sektora komunalno-bytowego?
- Czy gmina opracowała **PLAN GOSPODARKI NISKOEMISYJNEJ**? Jakie są jego najistotniejsze postanowienia?

Realizacja zadań określonych w dokumentach programowych:

- Jak przebiegała w gminach realizacja zadań określonych w POP?
- Ile i jakiego rodzaju zadań, w kolejnych okresach objętych kontrolą, zrealizowano w gminie w zakresie redukcji emisji z poszczególnych źródeł, tj. powierzchniowych, liniowych i punktowych?
- Jakie były koszty i źródła finansowania tych zadań?
- Jakie efekty osiągnięto i w jakim stopniu zrealizowano założone wskaźniki produktu (zakres rzeczowy działań naprawczych) i wskaźniki rezultatu (efekt ekologiczny działań naprawczych)?
- Czy dotychczasowa skala i tempo realizacji zadań dają podstawę do stwierdzenia, że w roku docelowym zostanie osiągnięta wymagana poprawa jakości powietrza?
- Jeżeli nie to jaka jest potrzebna do tego perspektywa czasowa?

Ewaluacja efektów zrealizowanych działań:

SPRAWOZDANIA:

- Czy gmina sporządzała w wymaganym terminie i przekazała właściwym odbiorcom sprawozdania z realizacji POP?
- Czy sprawozdania te były rzetelne i przedstawiały prawidłowy obraz stanu faktycznego?
Czy wykazywano w nich osiągnięte efekty ekologiczne?
- Czy na ich podstawie możliwe jest określenia stopnia realizacji POP?

Ewaluacja efektów zrealizowanych działań:

KONTROLE WIOŚ:

- Czy WIOŚ przeprowadził w gminie kontrolę w zakresie realizacji działań przewidzianych w POP (w trybie określonym w art. 96a Poś)?
- Jakie były ustalenia (w tym nałożone kary) i zalecenia po tej kontroli?
- Czy gmina wykonała te zalecenia, a jeżeli nie to dlaczego?
- Czy gmina poinformował WIOŚ w wymaganym terminie o realizacji zaleceń pokontrolnych (art. 96a ust. 6 Poś)?

Ewaluacja efektów zrealizowanych działań:

OCENA STANU POWIETRZA NA TERENIE GMINY:

- Czy w kontrolowanym okresie jakość powietrza na terenie gminy uległa poprawie?
- Jak zmienił się poziom stężeń poszczególnych zanieczyszczeń w kontrolowanym okresie na stacjach pomiarowych zlokalizowanych na terenie gminy (o ile takie były)?
- Jeżeli jakość powietrza nie uległa znaczącej poprawie (mimo podejmowania działań naprawczych) to jakie zidentyfikowano bariery w podejmowaniu skutecznych działań w celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza?

08 Co się składa na ocenę NIK?

- **Opracowanie/nieopracowanie** dokumentów programowych oraz **adekwatne/nieadekwatne** do rangi problemu odzwierciedlenie w nich zagadnień dotyczących ochrony powietrza,
- **Wystarczające/niewystarczające** źródła danych do rozeznania potrzeb i ustalenia skali działań naprawczych wymaganych do osiągnięcia poprawy jakości powietrza,
- **Prawidłowa/nieprawidłowa** realizacja zadań wynikających z POP i PONE,
- **Wystarczające/niewystarczające** tempo i skala działań naprawczych do osiągnięcia w założonej perspektywie czasowej (określonej w POP) wymaganej poprawy jakości powietrza,

09 Co się składa na ocenę NIK? c.d.

- **Ukierunkowanie/nieukierunkowanie** działań naprawczych dotyczących ograniczenia emisji ze źródeł powierzchniowych w sposób zapewniający najefektywniejsze wykorzystanie środków publicznych,
- **Skuteczność/nieskuteczność** działań naprawczych w kontekście wyników pomiarów jakości powietrza prowadzonych w ramach PMŚ w okresie objętym kontrolą,
- **Wykorzystanie/niewykorzystanie** wszystkich dostępnych możliwości w celu zwiększenia skuteczności działań zmierzających do poprawy jakości powietrza,
- **Zgodna/niezgodna** z obowiązującymi wymogami realizacja zadań z zakresu sprawowania kontroli przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska pod kątem możliwego spalania odpadów w gospodarstwach domowych.

Polityka informacyjna i edukacyjna gmin w celu poprawy jakości powietrza

- Efekty części działań podejmowanych przez gminę i jej jednostki zależy od samych mieszkańców, gdyż gminy (poza postanowieniami uchwały antysmogowej) nie dysponują instrumentami prawnymi, które wymuszałyby wymianę systemu grzewczego w prywatnych domach.
- Dlatego bardzo istotnym, choć niedocenianym działaniem niezbędnym dla osiągnięcia celu określonego w POP jest polityka informacyjna i edukacyjna gminy.
- W czasie kontroli NIK sprawdza czy były informacyjno-edukacyjnych wobec mieszkańców gminy oraz czy działania te były skorelowane np. z dofinansowaniem wymiany kotłów węglowych.

Dziękujemy za uwagę

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**